

De Nederlandsche Bank N.V.

Concentratierisico en landenrisico

– Consultatiedocument –

nr. CL01A/NL

juni 2005

Historisch document:
verstreken consultatie

De Nederlandsche Bank geeft marktpartijen de gelegenheid commentaar te leveren op dit consultatiedocument. Reacties dienen uiterlijk op 31 augustus 2005 per e-mail of post te zijn ontvangen door:

Jurgen Willemsen

De Nederlandsche Bank N.V.

Divisie Toezicht Beleid

Postbus 98

1000 AB Amsterdam

E-mail: j.h.a.willemsen@dnb.nl

en

Lars Luijten

De Nederlandsche Bank N.V.

Divisie Toezicht Beleid

Postbus 98

1000 AB Amsterdam

E-mail: l.c.luijten@dnb.nl

INHOUD

1	Inleiding	4
2	Kader voor het toezicht op concentratierisico en landenrisico onder Bazel II	5
2.1	Concentratierisico	5
2.2	Landenrisico	6
3	Rapportage van RWA per land en per sector	6
3.1	Rapportage van RWA per land	7
3.2	Rapportage van RWA per sector	8
4	Overgangsregeling voor het landenrisicobeleid	10

1 Inleiding

Dit consultatiedocument wordt door De Nederlandsche Bank N.V. (hierna DNB) gepubliceerd in het kader van de implementatie van het nieuwe Bazelse kapitaalakkoord en de daarop te baseren herziene EU-Richtlijnen¹. Dit document geeft de voornemens van DNB weer voor de behandeling van concentratierisico en landenrisico in de periode na 2006. Deze voornemens bouwen voort op eerder gepubliceerde consultatiedocumenten van DNB inzake supervisory review.

Dit consultatiedocument is relevant voor kredietinstellingen. DNB verzoekt kredietinstellingen en hun branche-organisatie commentaar te leveren op dit consultatiedocument en daarbij de vragen in dit consultatiedocument te beantwoorden. Op basis van dit document zal technisch overleg plaatsvinden met de sector. De consultatieperiode loopt tot 31 augustus 2005. Dit consultatiedocument is gepubliceerd op de website van DNB (www.dnb.nl).

De voornemens van DNB voor de behandeling van concentratierisico en landenrisico, zoals beschreven in dit consultatiedocument, kunnen nog wijzigingen ondergaan, met name door:

- De reacties op dit consultatiedocument,
- Eventuele wijzigingen in de voorstellen voor de 'recast' EU Richtlijnen ter implementatie van Bazel II,
- De verankering van de tweede pijler in de Wet financieel toezicht en de bijbehorende algemene maatregelen van bestuur,
- Beslissingen van collega-toezichthouders en in het bijzonder wijzigingen in en aanvullingen op de afspraken die het comité van Europese banktoezichthouders (CEBS) maakt over de tweede pijler van het Bazelse akkoord en de sectorrapportage die is opgesteld in het kader van het Common Reporting (COREP) initiatief. Hierbij is van belang dat CEBS voornemens is 'guidelines' op te stellen voor de behandeling van concentratierisico onder Bazel II.

Het consultatiedocument gaat eerst in op het kader voor het toezicht op concentratierisico en landenrisico onder Bazel II en beschrijft daarna de voorgenomen rapportage van Risk Weighted Assets (RWA) per land, de aanvulling van de CEBS sectorrapportage met een uniforme sectordefinitie en de overgangsregeling voor het landenrisicobeleid.

¹ Voorheen aangeduid als CAD III, thans als Risk Capital Directive in de vorm van Richtlijn/200/12/EG recast en Richtlijn 1993/6/EG recast.

2 Kader voor het toezicht op concentratierisico en landenrisico onder Bazel II

2.1 Concentratierisico

Instellingen zijn op grond van de tweede pijler van het Bazelse akkoord en de bijbehorende bepalingen in de 'recast' EU richtlijnen zelf verantwoordelijk voor het aanhouden van voldoende vermogen voor alle risico's die zij lopen. Van belang hierbij is dat de minimum kapitaalseisen voor kredietrisico uit hoofde van de eerste pijler in principe geen buffer bieden voor kredietrisico-concentraties die groter zijn dan in een doorsnee gediversificeerde portefeuille. Op grond van de tweede pijler moeten instellingen dus zelf beoordelen in hoeverre zij concentratierisico lopen en voor eventuele materiële concentratierisico's voldoende vermogen aanhouden.

DNB streeft er naar dat de volgende normen vanaf 1 januari 2007 van toepassing zullen zijn op de beheersing van concentratierisico door kredietinstellingen:

- o de normen uit Annex V van de recast EU richtlijnen inzake concentratierisico. Deze normen houden kortgezegd in dat een instelling voor de beheersing van concentratierisico zal beschikken over gedocumenteerde gedragslijnen en procedures,
- o de relevante normen inzake kredietrisico uit de Regeling Organisatie en Beheersing (ROB).

DNB zal in het *supervisory review evaluation process* (SREP) de processen beoordelen waarmee instellingen de toereikendheid van hun vermogen toetsen en handhaven. Onderdeel van de SREP zal een beoordeling zijn van de beheersing van het concentratierisico. In de SREP zal ook worden nagegaan of de genoemde processen er toe leiden dat instellingen voldoende vermogen aanhouden voor de gelopen risico's, waaronder concentratierisico. Om deze beoordelingen te kunnen maken heeft DNB behoefte aan informatie over de mate waarin een instelling concentratierisico loopt, ook ten opzichte van andere instellingen. Dit laatste is van belang om een gelijke behandeling van de onder toezicht van DNB staande banken mogelijk te maken. Informatie over concentratierisico is ook van belang vanwege het macro-prudentiële toezicht van DNB. Om in deze informatiebehoefte te voorzien wil DNB gebruik (blijven) maken van gepubliceerde informatie, onderzoeken en rapportages. In dat kader wordt in paragraaf 3 ingegaan op de voorgenomen rapportage van RWA per land en de aanvulling van de CEBS sectorrapportage met een uniforme sectordefinitie. Deze op landen en sectoren gerichte rapportages laten onverlet dat er andere vormen van concentratierisico zijn die een instelling adequaat dient te beheersen en waarop DNB toezicht zal houden.

Een belangrijke vooronderstelling die ten grondslag ligt aan de minimum kapitaalseisen voor kredietrisico uit de eerste pijler is dat portefeuilles voldoende gespreid zijn over individuele tegenpartijen. Concentratierisico op individuele tegenpartijen wordt van oudsher al onderkend en vindt zijn uitwerking in de grote postenregeling. Zoals het er nu naar uitziet, zal de essentie van

deze regeling onveranderd blijven. Wel zullen onder de ‘recast’ EU Richtlijnen de eisen voor het al dan niet toelaten van onderpandswaarden bij de bepaling van de minimum solvabiliteit voor kredietrisico wijzigen. De grote postenrichtlijn zal worden aangepast om consistentie met deze eisen te waarborgen.

2.2 *Landenrisico*

Bazel II heeft consequenties voor het toezicht dat DNB houdt op de landenrisico's die kredietinstellingen lopen. Ten eerste zullen de minimum-eisen voor kredietrisico onder Bazel II meer dan de huidige eisen voor kredietrisico ook een buffer gaan bieden voor landenrisico. Ten tweede zullen instellingen op grond van de tweede pijler zelf verantwoordelijk zijn voor het aanhouden van voldoende vermogen voor alle risico's die zij lopen, inclusief landenrisico. Van belang is dat de eerste pijler in principe geen buffer biedt voor concentratierisico's die groter zijn dan in een doorsnee gediversificeerde portefeuille, waaronder concentratierisico's verbonden aan relatief grote uitzettingen op risicovolle landen.

DNB is voornemens het huidige landenrisicobeleid onder Bazel II af te schaffen, inclusief de huidige landenrisicorapportage ten behoeve van het landenrisicobeleid van DNB en de minimum kapitaalseisen voor landenrisico. DNB wil bij de afschaffing van het huidige landenrisicobeleid gebruik maken van de in paragraaf 4 opgenomen overgangsregeling.

DNB vraagt de sector om commentaar op het kader voor het toezicht op concentratierisico en landenrisico.

3 **Rapportage van RWA per land en per sector**

DNB zal in haar toezicht op het concentratierisico dat kredietinstellingen lopen in ieder geval onderscheid maken tussen concentratierisico op landen en sectoren. Ten behoeve van de beoordeling van de mate waarin instellingen concentratierisico lopen op landen en sectoren wil DNB beschikken over inzicht in de RWA uit hoofde van kredietrisico, uitgesplitst naar landen en sectoren. Overwegingen hiervoor zijn:

- RWA zijn een risicogevoelige maatstaf voor het kredietrisico dat instellingen lopen,
- RWA zijn een maatstaf die goed vergelijkbaar is tussen instellingen,
- Het gebruik van RWA is consistent met de eerste pijler,
- RWA zijn een efficiënte maatstaf aangezien deze sowieso moeten worden berekend en gerapporteerd door instellingen en worden getoetst door DNB. Tijdens medio 2004 gehouden

informeel overleg met de sector bleek dat de rapportage van RWA per land en per sector doorgaans tot beperkte aanvullende lasten zou leiden.

3.1 *Rapportage van RWA per land*

DNB is voornemens om een rapportage van RWA per land op te vragen. Deze rapportage kan worden samengevat met de volgende punten:

- (a) De rapportage bestaat uit twee delen:
 - o Een vraag aan de instelling of zij een materieel concentratierisico op landen loopt (zie b). De instelling vinkt 'ja' of 'nee' aan,
 - o Voor instellingen die deze vraag met 'ja' beantwoorden, bestaat de rapportage bovendien uit de RWA uit hoofde van kredietrisico per land. Hiertoe is in het formulier een kolom 'landen' en een kolom 'RWA per land' opgenomen.
- (b) Om de administratieve lasten te beperken, rapporteren alleen instellingen die potentieel een materieel concentratierisico lopen de RWA per land. Van een materieel concentratierisico is in het kader van deze rapportage sprake indien:
 - o de RWA op één land dat valt onder de reikwijdte van de rapportage, meer dan 5% van de totale RWA van de instelling vormen,
 - o en/of de omvang van de RWA op alle landen die onder de reikwijdte van de rapportage vallen, gezamenlijk meer dan 20% van de totale RWA vormen.

Instellingen die op basis van deze criteria geen materieel concentratierisico op landen lopen kunnen volstaan met het beantwoorden van de bij (a) genoemde vraag.

- (c) Om de administratieve lasten verder te beperken vallen de Westerse industrielanden buiten de reikwijdte van de rapportage. Dit betekent dat het grootste deel van de RWA van de Nederlandse bankensector niet hoeft te worden gerapporteerd. De Westerse industrielanden bestaan in het kader van deze rapportage uit: Australië, België, Canada, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, IJsland, Italië, Japan, Liechtenstein, Luxemburg, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, Singapore, Spanje, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten, Zweden en Zwitserland. Deze landen vallen nu buiten de reikwijdte van het landenrisicobeleid. DNB zal in 2006 beoordelen of ook de onlangs tot de EU toegetrede landen buiten de reikwijdte van de rapportage kunnen worden gebracht.
- (d) Om de belasting verbonden aan de rapportage van niet-materiële uitzettingen te beperken is het toegestaan om de uitzettingen op een land niet te rapporteren indien de gezamenlijke uitzettingen op dat land minder dan 0,1% van de totale RWA uit hoofde van kredietrisico bedragen.
- (e) De toewijzing van RWA aan landen vindt analoog aan de huidige landenrisicorapportage plaats: de RWA worden toegewezen aan het land van de directe tegenpartij, met

uitzondering van off shore transacties en afgeleid landenrisico². Hierbij wordt opgemerkt dat uitsluitend de RWA moeten worden toegewezen: onderpand hoeft dus niet te worden toegewezen aan het land waar de verstrekker van de kredietrisicomitigatie is gevestigd.

- (f) De rapportage heeft het jaareinde als toetsingsmoment en een indieningsfrequentie van éénmaal per jaar.

Een concept-rapportageformulier is opgenomen in bijlage 1.

DNB vraagt de sector de volgende vragen te beantwoorden:

1. Zijn er substantiële kosten verbonden aan bovengenoemde rapportage? Zo ja,
 - o Hoeveel bedragen de kosten?
 - o Welk deel bestaat uit initiële kosten en welk deel uit doorlopende kosten?
 - o Wat zijn de belangrijkste oorzaken van deze kosten?
 - o Hoe verhouden deze kosten zich tot de kosten van de huidige landenrisicorapportage ten behoeve van DNB?
2. Zijn er alternatieven voor bovengenoemde rapportage die tot minder lasten voor de sector leiden, risicogevoelig zijn en bijdragen aan een gelijke behandeling van Nederlandse instellingen?
3. Heeft u suggesties om de bovengenoemde rapportage te verbeteren?

3.2 *Rapportage van RWA per sector*

CEBS heeft een sectorrapportage ontwikkeld en geconsulteerd als onderdeel van het gezamenlijke kader voor de rapportage van de solvabiliteitsratio (COREP, zie bijlage 2 en CP 04 op www.c-eps.org). Deze sectorrapportage bevat al een groot aantal 'bouwstenen' voor de bepaling van de RWA per sector. Teneinde de rapportagelast voor de instellingen zoveel mogelijk te beperken zal DNB de RWA per sector *benaderen* op basis van de gegevens die instellingen indienen met deze CEBS rapportage. Aangezien voor deze benadering van de RWA per sector op

² In het huidige landenrisicobeleid wordt de toewijzing van offshore transacties en afgeleid landenrisico als volgt omschreven. Van een off shore transactie is sprake wanneer de kredietgever via de directe tegenpartij in land A geld leent aan de uiteindelijke tegenpartij in land B. Wanneer zo'n directe tegenpartij niet zelf de kasstromen kan genereren om te voldoen aan de verplichtingen aan de kredietgever, maar daarvoor afhankelijk is van de uiteindelijke kredietnemer, dan wordt de uitzetting toegewezen aan het land van die uiteindelijke kredietnemer. In deze situatie dient het evident te zijn dat bij een landenrisicogebeurtenis in het land van de directe tegenpartij terugbetaling direct van de uiteindelijke kredietnemer aan de Nederlandse kredietgever plaatsvindt. Een uitzetting op een bancaire vestiging van een buitenlandse kredietinstelling wordt zowel toegewezen aan het land waar de vestiging is gevestigd als aan het land waar de hoofdzetel van de desbetreffende kredietinstelling is gevestigd (afgeleid landenrisico). Als uitzondering is het afgeleide landenrisico niet van toepassing op uitzettingen op in Nederland gevestigde dochters van buitenlandse instellingen.

zich geen aanvullende inspanningen van de sector nodig zijn, wordt hierna uitsluitend ingegaan op de toevoeging van een uniforme sectorindeling aan de CEBS sectorrapportage.

DNB wil de CEBS sectorrapportage aanvullen met een uniforme sectorindeling. Het betreft daarmee een inperking van de vrijheid in de CEBS sectorrapportage die de eenduidigheid en daarmee vergelijkbaarheid van de sectorrapportage bevordert. Concreet betekent dit dat DNB voorstelt dat banken de CEBS sectorrapportage voortaan op basis van een standaard DNB sectorindeling zullen opstellen, zoals beschreven in het onderstaande.

De meeste banken maken gebruik van een eigen specifieke sectorindeling ten behoeve van hun risicomanagement. Een sectorrapportage ten behoeve van DNB gebaseerd op deze eigen sectorindelingen leidt tot niet vergelijkbare uitkomsten. Om de kwaliteit en vergelijkbaarheid van prudentiële rapportages te waarborgen streeft DNB er naar dat instellingen de sectorrapportage ten behoeve van DNB zullen opstellen op basis van een uniforme sectorindeling. Hierbij houden instellingen de vrijheid om voor hun interne doeleinden de eigen sectorindelingen te gebruiken, maar dienen zij voor de prudentiële sectorrapportage de interne indeling (middels een vertaaltabel) om te zetten ('mapping') naar de door DNB voorgeschreven uniforme sectorindeling.

De gehanteerde uitgangspunten voor de uniforme sectorindeling zijn dat de gekozen indeling risico gerelateerd is en dat deze zoveel mogelijk aansluit op wat gangbaar is bij banken, opdat de kosten voor de sector zo minimaal mogelijk zijn. De voorgestelde uniforme sectordefinitie is ontwikkeld op basis van uitgebreid vooroverleg met een vertegenwoordiging van de sector. In dit vooroverleg is gebleken dat de kosten van een aanpassing van de sectorverdeling niet noemenswaardig zullen zijn.

Op basis van het overleg met de sector is DNB gekomen tot de voorgestelde sectorindeling zoals die is opgenomen in de hierna opgenomen tabel. De opbouw naar deze sectorindeling verloopt via subsectoren, gebaseerd op nog nader te bepalen (sub)sectordefinities waarbij mogelijk gebruik zal worden gemaakt van in de praktijk gangbare indelingen. In de praktijk betekent het gebruik van bovengenoemde sectorindeling dat consistente vertaaltabellen nodig zijn van de relevante classificatiesystemen die banken gebruiken naar de door DNB gehanteerde sectorindeling. DNB stelt voor dat een afvaardiging van de banken na de consultatieronde de precieze subsectoren zal bepalen en de benodigde vertaaltabellen zal opstellen, in overleg met DNB. Deze tabellen zullen vervolgens aan de overige banken beschikbaar worden gesteld. Daarnaast zal door bovengenoemde afvaardiging periodiek worden gezien of aanpassingen van de systematiek nodig zijn.

Historisch document: verstrekken consultatie

Automotive
Capital Goods
Chemicals
Building materials
Construction and infrastructure
Consumer Durables
Food, beverages and tobacco
Health care (incl social work)
Leisure and tourism
Media
Natural resources
Oil & Gas
Real Estate
Retail
Services
Technology
Telecom
Transport & logistics
Utilities
Banks and financial intermediation
Insurance and pension funds
Public Administration
Private Individuals
Diversified/other

DNB vraagt de sector de volgende vragen te beantwoorden:

1. Zijn er substantiële kosten verbonden aan bovengenoemde rapportage? Zo ja,
 - o Hoeveel bedragen de kosten?
 - o Welk deel bestaat uit initiële kosten en welk deel uit doorlopende kosten?
 - o Wat zijn de belangrijkste oorzaken van deze kosten?
2. Zijn er alternatieven voor bovengenoemde rapportage die tot minder lasten voor de sector leiden, risicogevoelig zijn en bijdragen aan een gelijke behandeling van Nederlandse instellingen?
3. Welke sectorclassificatiesystemen worden gebruikt? Aan welke mappingtabellen is behoefte?
4. Heeft u suggesties om de bovengenoemde sectorindeling te verbeteren?

4 Overgangsregeling voor het landenrisicobeleid

DNB is voornemens voor het huidige landenrisicobeleid (Handboek Wtk onderdeel 4091) een overgangsregeling vast te stellen. Aanleiding hiervoor is dat de voorgestelde 'recast' EU Richtlijnen instellingen kortgezegd de mogelijkheid bieden om gedurende (een deel van) 2007 nog de Bazel I eisen voor kredietrisico te hanteren in plaats van de Bazel II eisen voor kredietrisico (Standardised Approach, Foundation IRB Approach). Kern van deze overgangsregeling is dat de kapitaaleisen voor landenrisico worden afgeschaft op 1 januari 2007,

dan wel voor individuele instellingen zoveel later als een instelling in 2007 volledig is overgegaan op de Bazel II eisen voor kredietrisico. Maakt een instelling gebruik van de mogelijkheid om gedurende 2007 in één keer volledig over te stappen van de Bazel I eisen voor kredietrisico naar de eisen uit hoofde van de Standardised Approach of de Foundation IRB approach, dan blijft het landenrisicobeleid van toepassing tot de instelling de overstap op de Bazel II eisen heeft gemaakt. Maakt een instelling gebruik van de mogelijkheid om gedurende 2007 de Bazel I eisen voor kredietrisico toe te passen en de Foundation IRB approach stapsgewijs uit te rollen in haar organisatie, dan blijven de eisen voor landenrisico (met de Bazel I eisen voor kredietrisico) van toepassing op het deel van haar portefeuille waarop de Foundation IRB eisen nog niet van toepassing zijn. De uiterste datum waarop het huidige landenrisicobeleid nog van toepassing kan zijn op individuele kredietinstellingen, is in alle gevallen 31 december 2007.

De belangrijkste overwegingen voor het toepassen van deze overgangsregeling zijn:

- (a) Consistentie in de overgangsregelingen voor Bazel I en het landenrisicobeleid. De overgangsregeling leidt er toe dat de Bazel I eisen voor kredietrisico en de huidige landenrisico-eisen tegelijkertijd worden afgeschaft.
- (b) Toezichtskosten. Afschaffing op 1 januari 2007 voor alle instellingen zou er toe leiden dat DNB voor de periode in 2007 dat instellingen nog gebruik maken van de Bazel I eisen voor kredietrisico een nieuwe beoordeling moet ontwikkelen voor de toereikendheid van het vermogen dat instellingen aanhouden voor landenrisico.
- (c) Voldoende buffer voor landenrisico. De overgangsregeling biedt gedurende de overgangsperiode in 2007 de zekerheid die huidige landenrisico-eisen bieden ten aanzien van de adequate kapitalisatie van instellingen met betrekking tot landenrisico.

DNB is voornemens de exacte tekst van de overgangsregeling op een later moment aan de sector ter consultatie aan te bieden.

DNB vraagt de sector te reageren op deze overgangsregeling.

Bijlagen: rapportage RWA per land
 CEBS sectorrapportage

Staat/formulierBlad 1

Rapportage concentratierisico op landen

Bestemd voor De Nederlandsche Bank

Per

Van

Codenr

Bedragen in duizenden euro's

Materialiteitstoets: bij overschrijding van één of beide onderstaande grenzen dient blad 2 ingevuld te worden:

(1) Risicogewogen activa op individuele land binnen de reikwijdte van deze rapportage:

< 5% van de totale risico gewogen activa

(2) Risicogewogen activa op alle landen binnen de reikwijdte van deze rapportage:

< 20% van de totale risico gewogen activa

Wordt één van beide bovenstaande materialiteitsgrenzen overschreden?

Ja U dient blad 2 in te vullen

Nee Blad 2 hoeft niet te worden ingevuld

Staat/formulier Blad 2

Bestemd voor De Nederlandsche Bank

Rapportage concentratierisico op landen

Per
Van
Codenr

Bedragen in duizenden euro's

Totaal risicogewogen activa

v

<u>DNB-code/ISO</u> <u>Land</u>	<u>Risicogewogen activa</u>	<u>In % van totaal</u>
	<u>1</u>	<u>2</u>

.....*

(Zie landentabel)

v

b

Totalen

b

b

* In te vullen voor landen die onder de reikwijdte van deze rapportage vallen.

